

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VIII. DEVM habere omnium rerum providentiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT VII.

In hoc mundo unicum tantum esse DEVM, nec fieri posse, ut sint plures.

Inter fidei nostræ articulos primum est DEVM esse unum. *Scimus*, inquit Apostolus, 1. Cor. 8. quod nullus est DEVS, nisi unus, qui solus potens, Rex Regum & Dominus dominantium. Hæc veritas etiam ipsis Gentilibus nota est, sicut nonnullos Philosophorum cognovisse docent Justinus de *Monarchia*, & Tertull. in *Apolog. cap. 17.* præterquã quod rationibus naturalibus convinci potest.

Vid. Sect. 4. Tomi 5 lib. 4. Biblioth. Theol. nost. Divinici SS. Trinitatis.

Prima, DEUS est omnipotens, solusque per se ipsum facere potest, quicquid sibi placuerit, non igitur habere potest socium: nam si fingere esse duos Deos, tunc alter potest alterum perdere, & delere vel non: si non potest, non est omnipotens, ergo nec Deus: si potest, ergo alter non erit omnipotens, cum se ipsum tuetur nequeat. Item si duo essent, & unus velit aliquid fieri, quod alter nolit, cum sit omnipotens uterque, eodem temporis momento illud fieret, & non fieret: fieret, quia alter illorum, qui est omnipotens, vult ut fiat: non fieret etiam, quia alter æque potens, non vult ut fiat: aut necesse est dicere unum illorum omnipotentem non esse, & proinde nec Deum.

Præterea si duo Dii essent inter se differentes, necessario deberet esse aliqua res specialis, quæ in uno esset, per quam differet ab altero. Quæro nunc, an id quod habet unus, quo caret alter, sit perfectio, an imperfectio? si sit imperfectio, is jam non erit Deus, nam in Deo nulla debet esse imperfectio: si autem sit perfectio, jam ille Deus non erit, cui deest ista perfectio: Deus namque res est summè perfecta, & talis, quæ non potest major intelligi.

Secundo, probatur exemplo; videmus enim in omni regimine necessario esse debere unum caput, per quod universa in pace & concordia gubernantur. Sic videmus in exercitu bene constituto, unum esse generalem Ducem, qui omnibus omnia imperat: in Regno unum Regem, qui regit omnia: in Civitate unum supremam potestatem, quæ eam gubernat: in domo unum Patrem familias: in corpore denique humano, unum tantum caput, quod virtutem suam omnibus membris infundit. Quare quemadmodum turpe monstrum esset, si in uno corpore essent duo capita; ita & monstruosum esset unam Rempublicam bene ordinatam duos habere ejusdem potestatis gubernatores: fieri enim non potest, quin inde nascerentur seditiones, & seditiones, dum quidam hanc, alii illam partem sequerentur. Sed ecquod hac in re argumentum volumus evidentius, quam exemplum apud, quibus DEUS hanc inspiravit naturam, ut unum tantummodo colant Regem, eum comitentur, eum quocumque volat sequantur, & tam tenerè diligant, ut si fortè moriatur, eum lugubres circumfideant, & nisi illum tollas, omnes tandem inedia morerentur? Cum itaque manifestum sit, ab uno capite omne bonum regimen dependere, videamusque mundum hunc optimè, sapientissimèque gubernari: sequitur mundum ab uno solo supremo domino & gubernatore, non à multis regi & administrari. Atque hic unus DEUS est.

Tertio, DEUS est summum & infinitum bonum, necesse ergo est, ut sit ultimus rerum omnium finis, in quem veluti in scopum propositum, Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

universa quodam naturæ impetu diriguntur, quoniam nam cuncta, quæ in rerum natura sunt, DEUS ipse finxit, & condidit, conditaque servat, ut suæ majestatis gloriam, & splendorem omnibus manifestum & apertum reddat.

CAPVT VIII.

DEVM habere omnium rerum providentiam.

QUOD DEUS totum hunc mundum condiderit, ex argumentis & rationibus supra in medium productis, apertè colligitur: sed quod etiam mundum perpetuo conservet & regat, & universa, quæ continentur, hac solum ratione prudenter & magno cum judicio ab Aristotele fuit animadvertum: Si quis (inquit) ex tenebris prodiret in hanc lucem celi & mundi, quem nunquam antea conspexisset, nec de illo audivisset, consideraret autem cursus & actiones rerum, nullo penitus modo dubitaturum hunc, quin hæc omnia cura consilioque tenerentur Principis sapientissimi & potentissimi. Addam his Marci Tullii argumentum: Quæcumque consilio reguntur, melius & aptius reguntur, quam quæ sine illo; nihil vero pulchrius vel melius mundo regitur consilio ergo, non fortuito regitur. Allignet vero mihi aliquis quippiam in mundo universis, quod non ordine & sapientia procedat, si ve cælos, elementa, si ve animantes, herbas, plantas, & alia quæcumque; omnia suos habent cursus, suos fines destinatos ac certos. Regere autem est rem in finem dirigere, & quasi cursum ejus moderari, quo finem attingat, hoc idem est gubernare, ut navem, aut equum. Quis ergo verius res conditas regit ac gubernat, quam qui condidit, qui metam assignavit, qui vires attribuit, quibus ad metam perveniant? An non regit equum, qui illum in via dirigit? non navem qui clavum tenet & moderatur. Unde sunt initia, progressus, fines, vires, facultates rerum, si non à se ipsis; ab aliquo ergo summæ virtutis, atque actis, quæ temeritatem omnem excludit, is ergo summæ potentia, seu verius immensæ, Conditor est, Rector, Gubernator, Moderator omnium. Neque enim temerè reliquit ab se condita, sed attribuit cuique vires, quibus se tuerentur, & actiones exercerent, sibi utiles, ut viverent, vigerent, valerent.

Quod veto non solum DEUS regat, sed & res omnes conservet, ostenditur ex eo potissimum; quod quoties ad rem aliquam conservandam variorum & diversarum causarum conveniunt, sic ordine inter sese connexæ & congruentes, ut una ab alia vim suam & motum accipiat, illa, quæ omnium est prima; à qua reliquæ vim suam & efficaciam habent, totum quod efficitur, conservat: ut verbi gratia; ad rem aliquam vase aqua pleno contentam calefaciendam, & genitum ibi calorem conservandum, concurrat ignis, qui vas ipsum calefacit, & vas quod aquam calefacit, & aqua, quæ calefacit rem intus in vase contentam; quoniam tamen aqua recipit calorem à vase, & vas ab igne, dicimus ignem esse, qui gignit & conservat totum illum calorem, quem habet res vase conclusa: sic etiam, ut sint & conserventur omnia, quæ tota hac mundi universitate clauduntur, concurrat Solis vis, & facultas Luna, & reliquorum Siderum potestas, quæ per aerem interjectum vires suas in his inferis regionibus mundi exercent: celi etiam suis motibus conveniunt, concurrunt similiter DEUS, cujus nutu & imperio celi

caeli circumferuntur, & à quo Sol, Luna, Stellæ, & ipsi caelorum orbis vim suam & efficientiam accipiunt, ita ut si DEUS ab illis movendis, & suam vim communicando desisteret, res ipsæ moveri nequeant, nihil possint efficere, nec conservari & consistere queant.

Quemadmodum enim Sol non solum suum lumen effundit, sed etiam effusum per aëra servat, sic ut suo recessu lumen penitus intereat, & nox offundatur rebus; sic DEUS, cum sit omnium causarum prima & perfectissima, necesse est magis ex ipso, quam ex aliis causis effecta pendeant. Si igitur lumen videmus, & alia suarum causarum praesidio conservari; magis oportet, ut à primo rectorum opifice DEO conserventur. Insuper DEUS est perfectissima rerum omnium causa, habet ergo perfectissimum operandi modum: at causa eo est perfectior, quo magis ab eo effecta pendet, & ea est perfectior, à qua non solum effecta procreantur & fiunt, sed etiam conservantur: DEUS igitur non solum res procreat, & format, sed etiam formatas conservat.

Item quod causa conditæ & factæ habent, DEO denegari non potest; atque in rebus multas causas videmus, ex quibus effecta non tantum oriuntur, sed exorta etiam conservantur; atque adeo diligentius, si cognoscendi facultatem habeant, quod cum sit naturale, perfectio ad aliquam DEI similitudinem est rebus inlicitum. Neque enim aliunde sunt naturæ nostræ omnes, quam ab eo: omnia illuc se dirigunt & referunt, ut quantum efficere possint, DEUM in se reddant ac repræsentent.

Accedit huc, quod opifex omnis sapiens, opus quod fecit quamdiu approbat, conservat, si potest: certe ad curam suam censet pertinere; DEUS vero non solum sapiens est, sed etiam optimus, omniaque illius opera, quoniam illius, bona. At quo quis excellit probitate, eo pluribus vult prospicere, & plura in curam suam recipit, eaque de xterè & scienter tractat, gubernatque, si boni ari ad juncta sit industria. Adde quod amor causa fuit condendi mundum. Amat DEUS omnia, quia sua, & ideo bona. Quid porro amat, quod non etiam curetur, & quidem sedulo? Quod si curat omnia, si nihil omittat penitus, si etiam procul (ut sic loquat) distita & tenue sui vestigium referentia: quanto magis & peculiariter hominem, qui magna de causa cum reliqua sint opera, unus propter communicationem mentis filius illius dici possit? Itaque in sacris literis non solum dicitur conditus ad similitudinem DEI, quod est commune omnibus, sed ad imaginem quoque: quumque illi uni ex rebus omnibus, quæ corpore essent vestitæ, curam indiderit colendi, & amandi sui, manifestor est cognatio DEI ac hominis, à quo vult nosci se, coli, diligi, eumque idcirco peculiariter esse etiam DEO curæ. Quod si quæ magis amantur, curantur diligentius: profecto apparet magnam curam gerere DEUM de rebus hominum. Quid enim manifestius ostendit se DEUS diligere, quam nos, quibus omnia hæc inferiora, tanquam domesticam supellestem paravit? Nam si quis brutorum vitæ rationem, conditionem, mores contempletur, facile deprehendet illas non domi suæ habitare, sed nostræ, illasque propter nostros usus esse conditas: & si quid habent suum, hæcenus habent, quia nobis inserviunt, sicut in Psalmo scriptum est: *Qui dat jumentis sanum, & herbam servituti hominum.* DEUS igitur non solum mundum effinxit, sed etiam effectum conservat. Si ergo DEUS mundum suis motibus ciet & con-

servat, & res universas ad certos propositos fines dirigit distinctè & ordinatè, planè conficitur, ut summa providentia & cura mundum ipsum gubernet.

Pleraque, inquis, corporalia sunt homini noxia, ut ignis, ætus, frigus, feras, & bestiolæ variæ; sunt igitur mala, ac proinde non erunt à DEO Optimo Maximo. Huic vero objectioni pulcherrime satisfacit D. Augustinus lib. 1. de Genesi contra Manichæos ca. 16. Cum ista, inquit, dicunt Manichæi, non intelligunt quemadmodum omnia sunt pulchra conditori & artifice suo, qui omnibus utitur ad gubernationem universitatis, cui summa lege dominatur. Si enim alicujus opifice officinam imperitus intraverit, videt ibi multa instrumenta, quorum causas ignorat. & si multum est insipienti, superflua putat. Jam vero si in fornacem incautus ceciderit, aut ferramento aliquo acuto, dum id malè tractat, se ipsum vulneraverit, etiam perniciosa & noxia ibi existimat esse multa. Quorum tamen usum, quoniam novit artifex, insipientiam irridet, & verba inepta non curans, officinam suam constantè exeret. Et tamen tam stulti sunt homines, ut apud artifice hominem, non audeant vituperare quæ ignorant, sed cum ea vident credunt esse necessaria, & propter usum aliquos instituta, in hoc autem mundo, cui Conditor & administrator prædicatur DEUS, audent multa reprehendere, quorum causas non vident, & in operibus atque instrumentis omnipotentis artificis volunt se videri scire quod nesciunt. Ego vero fator me nescire, mores & rursus quæ creatæ sint, aut missæ, aut verniculi. Video tamen omnia in suo genere pulcherrima esse, quamvis ob peccata nostra, multa nobis videantur adversa. Digna sunt hæc ingenio Augustini.

CAPVT IX.

DEVM esse ens quoddam perfectissimum.

TRa esse, in omnibus rebus, quæ inter se conveniunt, & mutuo consequuntur, ait S. Dionysius, videlicet esse, posse, & operari: ita ut ex operati cognoscamus posse, & ex posse esse, vel ex operatione potentiam, ex potentia essentiam. Ex quo aperte colligitur infinitam esse DEI perfectionem. Quibus enim intellectus viribus potest comprehendi, quanta sit illa potentia, quæ tam efficax est, ut sola voluntate sua creaverit in instanti infinitum rerum, quæ in hoc mundo sunt, numerum; idque tanta cum perfectione, ut in nulla earum inveniat vel minimus defectus, vel redundancia.

Est præterea DEUS omnipotens, ut omnia quæcunque sit collibitum, possit perficere. Nam si non efficeret, in eo esset impedimentum, aut in rebus. Ipse quidem sibi non repugnat, qui simplex est, & sui ubique similis; neque ex rebus constitatur, vel ad veritas, vel diversis. Porro si est in omnibus resistentia, aliquid forte ei par, quod nefas est cogitare, neque esset maximus & supremus omnium. Quid quod in rebus omnibus resistentiæ causa, & ratio hinc oritur, quia contra naturam suam aliquid patiuntur. Si qualemcunque DEUS re jubet esse & vult, ea est cuiusque rei natura, vis, pronitas, neque enim aliud est natura; quicquid ergo is in re quapiam vult fieri, id fit secundum rei ipsius naturam, non quidem, juxta hanc consuetam ordinariam, sed secundum extraordinariam naturam, tamen non violentè, nec adhibita ulla resistentia. Cæterum illius omnipotentia in co-

Amat Deum omnia.

Et præferim homines

S. Dionysius

Infini esse Dei perfectionem dicitur.

ita